

**Η παραβατική συμπεριφορά των μαθητών Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης στο σχολείο
και οι τεχνικές πρόληψης και τροποποίησης της από τους καθηγητές.**

**The abusive behavior of secondary school students in school and its prevention and
modification techniques by teachers.**

Μαρία Τσελεπίδου, Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, Διευθύντρια ΕΠΑ.Α. Κάτω Νευροκοπίου Δράμας, M.Sc,
tselepidou@yahoo.com

Maria Tselepidou, Secondary Education, Director of EPAL Kato Nevrokopiou Dramas, M.Sc,
tselepidou@yahoo.com

Abstract: The aim of this study is to investigate the abusive behavior of pupils in the school and during the lesson in the classroom, as teachers perceive it, the frequency is presented, the problems created by it and the causes that lead them students to adopt such behavior. It also attempts to investigate the teachers attitudes and the techniques they apply to tackle this phenomenon and to create an appropriate educational learning environment in classroom and to highlight the need for their support and training in the proper management of such behaviors.

Keywords: abusive behavior, school offenses, classroom management

Περίληψη: Στη παρούσα εργασία μελετάται το φαινόμενο της παραβατικής συμπεριφοράς των μαθητών δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στο σχολείο και την σχολική τάξη όπως την αντιλαμβάνονται οι καθηγητές, η συχνότητα με την οποία παρουσιάζεται, τα προβλήματα που δημιουργούνται από αυτή και τα αίτια που οδηγούν τους μαθητές να υιοθετήσουν τέτοια συμπεριφορά. Επιχειρείται επίσης η διερεύνηση της στάσης των καθηγητών και των τεχνικών που εφαρμόζονται από αυτούς για την αντιμετώπιση του φαινομένου και τη δημιουργία ομαλού μαθησιακού κλίματος στην τάξη και αναδεικνύεται η ανάγκη για την υποστήριξη και επιμόρφωση τους για τη σωστή διαχείριση τέτοιων συμπεριφορών.

Λέξεις κλειδιά: παραβατική συμπεριφορά, σχολική παραβατικότητα, διαχείριση τάξης

1. Εισαγωγή

Ένα επίκαιρο και σοβαρό θέμα που απασχολεί την εκπαιδευτική κοινότητα είναι η αύξηση της παραβατικής συμπεριφοράς των μαθητών στο σχολείο τόσο μέσα στην τάξη όσο και στον ευρύτερο χώρο του σχολείου.

Σύμφωνα με την Ρουλίου (όπως αναφέρεται στην Πουρσανίδου, 2016) έρευνες έχουν καταδείξει ότι το 1/6 του μαθητικού πληθυσμού χαρακτηρίζεται από προβλήματα

συμπεριφοράς και συναισθηματικές δυσκολίες, ενώ άλλοι ερευνητές υπολογίζουν το ποσοστό στο 3-20% του μαθητικού πληθυσμού.

Σε μελέτες που έχουν γίνει στην Ελλάδα το φαινόμενο της παραβατικής συμπεριφοράς δεν είναι τόσο έντονο όσο σε άλλες χώρες αλλά έχει αυξητική τάση τα τελευταία χρόνια, απασχολεί σοβαρά την επιστημονική κοινότητα και πρέπει να αντιμετωπιστεί σωστά από την εκπαιδευτική κοινότητα (Πουρσανίδου, 2016). Η αυξητική τάση οφείλεται και στην κοινωνικοοικονομική κρίση στην Ελλάδα, που τα τελευταία χρόνια έχει λάβει μεγάλες διαστάσεις, και επηρέασε όχι μόνο το βιοτικό επίπεδο πολλών οικογενειών αλλά και την ψυχολογία των παιδιών. Η άσχημη οικονομική κατάσταση στην οικογένεια επηρεάζει συναισθηματικά και νοητικά την ανάπτυξη και συμπεριφορά των παιδιών (Ντολιοπούλου, 2015) με αποτέλεσμα να εκτονώνονται στο σχολικό περιβάλλον με αποκλίνουσες συμπεριφορές.

Η αύξηση του φαινομένου αυτού απαιτεί περαιτέρω μελέτη και αντιμετώπιση ανά σχολείο αλλά και ανά βαθμίδα εκπαίδευσης, Πρωτοβάθμια, Δευτεροβάθμια και ανά τύπο σχολείου, Γυμνάσιο, Γενικό Λύκειο, Επαγγελματικό Λύκειο.

Έναυσμα για την επιλογή του θέματος της μελέτης είναι η πολύχρονη προσωπική εμπειρία μου από τη θέση της εκπαιδευτικού όσον αφορά τη διαχείριση της τάξης και τις τεχνικές ελέγχου και βελτίωσης της παραβατικής συμπεριφοράς μαθητών μέσα στην τάξη αλλά και από τη θέση της Διευθύντριας στο ΕΠΑ.Λ Κάτω Νευροκοπίου όπου καλούμαι καθημερινά να διαχειριστώ τέτοιες καταστάσεις και να στηρίζω-συμβουλευσω τους συναδέλφους καθηγητές.

Σκοπός της εργασίας αυτής είναι η διερεύνηση της παραβατικής συμπεριφοράς των μαθητών μέσα στο σχολείο και κατά την διάρκεια του μαθήματος στη σχολική τάξη, όπως την αντιλαμβάνονται οι καθηγητές, η συχνότητα με την οποία παρουσιάζεται, τα προβλήματα που δημιουργούνται από αυτή και τα αίτια που οδηγούν τους μαθητές να υιοθετήσουν τέτοια συμπεριφορά. Επιπροσθέτως μελετώνται: η στάση των καθηγητών και οι τεχνικές που εφαρμόζουν για να τροποποιήσουν, εξομαλύνουν, την συμπεριφορά αυτή και να δημιουργήσουν κατάλληλο εκπαιδευτικό, μαθησιακό κλίμα μέσα στο σχολικό περιβάλλον και την σχολική τάξη. Τέλος προτείνονται τρόποι διαχείρισης του φαινομένου και υποστήριξης των εκπαιδευτικών.

2. Ερευνητικοί στόχοι και ερωτήματα

Κατά τον Earl Babbie (όπως αναφέρεται στους Χαλκιά, Λάλου & Μανωλέσου, 2015), τρεις είναι οι συνηθέστεροι και χρησιμότεροι σκοποί μιας έρευνας η διερεύνηση, η περιγραφή και η ερμηνεία του φαινομένου που μελετάται.

Σκοπός της παρούσας έρευνας είναι η διερεύνηση της παραβατικής συμπεριφοράς των μαθητών στο σχολείο και οι τεχνικές πρόληψης και τροποποίησης αυτής της συμπεριφοράς από τους εκπαιδευτικούς στα σχολεία Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης του Κάτω Νευροκοπίου

Δράμας.

Τα ερευνητικά ερωτήματα που θέτονται είναι:

- Ποιες μορφές παραβατικής συμπεριφοράς παρουσιάζονται στο σχολείο και σε τι συχνότητα;
- Ποιες είναι οι συνήθεις εντάσεις που παρατηρούνται μέσα στη σχολική τάξη από τους εκπαιδευτικούς;
- Ποια είναι η άποψη των εκπαιδευτικών;
- Πως διαχειρίζονται οι εκπαιδευτικοί τους μαθητές με παραβατική συμπεριφορά μέσα στην τάξη;
- Ποιες τεχνικές εφαρμόζουν για να τροποποιήσουν, εξομαλύνουν την συμπεριφορά αυτή;
- Ποιες τεχνικές εφαρμόζουν για να δημιουργήσουν κατάλληλο εκπαιδευτικό, μαθησιακό κλίμα μέσα στην σχολική τάξη.

Στόχος της έρευνας είναι:

- Να καταγραφούν τα φαινόμενα της παραβατικής συμπεριφοράς στα τρία σχολεία Γυμνάσιο, Λύκειο, ΕΠΑ.Λ.
- Να διερευνηθούν και να καταγραφούν οι απόψεις και οι στάσεις των εκπαιδευτικών.
- Να διερευνηθούν οι τεχνικές που εφαρμόζουν οι εκπαιδευτικοί για να τροποποιήσουν, εξομαλύνουν την συμπεριφορά αυτή.
- Να διερευνηθεί πόσο αποτελεσματικές είναι οι τεχνικές διαχείρισης της παραβατικής συμπεριφοράς που εφαρμόζονται από τους καθηγητές και το σχολείο.

3. Βιβλιογραφική Ανασκόπηση

Στη βιβλιογραφία αναφέρεται ότι «μια συμπεριφορά είναι προβληματική ή διαταραγμένη ή ανεπιθύμητη, όταν ενοχλεί το ίδιο το παιδί ή τα πρόσωπα του περιβάλλοντός του και προκαλεί δυσάρεστα συναισθήματα στο ίδιο ή και στους άλλους» (Χρηστάκης, 2012, σ.154).

Η «σχολική παραβατικότητα» είναι ένας κλάδος της παραβατικότητας και προσδιορίζεται από ένα σύνολο αρνητικών συμπεριφορών όπως: οι λεκτικές επιθέσεις, οι ψυχολογικές επιθέσεις, η προσβολή, η επίδειξη ισχύος σε πιο αδύναμο παιδί με πρόθεση την πρόκληση φόβου, πόνου, ανησυχίας κατ’ επανάληψη (Farrington, 1993). Η παραβατική συμπεριφορά στο σχολείο μπορεί να μην θεωρείται κοινωνικά αποδεκτή, αλλά δεν συνιστά απαραίτητα παράβαση νομικού κανόνα (Ζηλιασκοπούλου, 2011).

Η παραβατική – ανεπιθύμητη συμπεριφορά των μαθητών είναι ένα από τα πιο δύσκολα προβλήματα που έχουν να αντιμετωπίσουν στο σύγχρονο σχολείο οι εκπαιδευτικοί όλων των βαθμίδων και των ειδικοτήτων στην καθημερινή διδακτική πράξη και επηρεάζει την αποτελεσματικότητα της εκπαιδευτικής διαδικασίας και το θετικό και ασφαλές κλίμα που

χρειάζεται η σχολική τάξη για να λειτουργήσει σωστά.

Οι μορφές παραβατικής-αντικοινωνικής συμπεριφοράς στο σχολείο μπορούν να κατηγοριοποιηθούν μεταξύ: μαθητή και κανόνων λειτουργίας του σχολείου (απουσίες, αργοπορία, ανυπακοή, αυθάδεια, μη συμμετοχή στις εκδηλώσεις του σχολείου), μαθητή και μαθημάτων (μη συμμετοχή στο μάθημα, απουσία τσάντας και προετοιμασίας από το σπίτι), μαθητή και εκπαιδευτικού της τάξης (μη σεβασμός σε καθηγητές – συμμαθητές, εξύβριση, χυδαίες εκφράσεις, ανάρμοστη συμπεριφορά, διατάραξη του μαθήματος, ανυπακοή, αυθάδεια), μαθητών μεταξύ τους (σχολικός εκφοβισμός (bullying), σωματική, λεκτική βία), μαθητή και ιδιοκτησίας (καταστροφή βιβλίων, ζημιές και καταστροφές στο χώρο του σχολείου χωρίς αιτία) (Μπίκος, 2011; Μπίκος, 2014).

Κατά τον Walker (1997), η συμπεριφορά αυτή εκδηλώνεται μέσα στην τάξη όταν οι μαθητές/μαθήτριες: σηκώνονται από τη θέση τους, γελάνε, αντιμιλούν και βρίζουν, ενοχλούν τους συμμαθητές τους, χτυπάνε και τσακώνονται, αγνοούν τον εκπαιδευτικό, διαμαρτύρονται, λένε ψέματα, δεν συμμορφώνονται με τους κανόνες της τάξης, εκδηλώνουν θυμό, καταστρέφουν τη σχολική περιουσία, δεν ολοκληρώνουν τις εργασίες που τους ανατίθενται.

Η εκδήλωση μίας τέτοιας συμπεριφοράς μπορεί να οφείλεται σε παθολογικούς ή σε κοινωνικοοικονομικούς ή οικογενειακούς παράγοντες όπως: προβλήματα υγείας, εφηβείας, συναισθηματικές διαταραχές, υπερκινητικότητα, χαμηλή νοημοσύνη, ενδοοικογενειακή βία, κοινωνική προέλευση, οικογενειακά προβλήματα, κ.ά. (Παναγάκος, 2016).

Ένας παράγοντας επίσης που μπορεί να επηρεάσει αρνητικά την συμπεριφορά του μαθητή είναι το ίδιο το περιβάλλον του σχολείου με τις μεθόδους διδασκαλίας, αξιολόγησης και πειθαρχίας που εφαρμόζει, τις σχέσεις των μαθητών μεταξύ τους αλλά και τις σχέσεις του εκπαιδευτικού – μαθητή και γενικότερα το κλίμα της τάξης. (Πουρσανίδου, 2016). Πανελλαδική έρευνα του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου το 2007, έδειξε ότι το 68% των μαθητών αισθάνεται κούραση κατά τη διάρκεια του μαθήματος, το 58% ότι βιώνει έντονη πίεση, το 53% ότι νιώθει πλήξη, και ένα ποσοστό περίπου 32% βιώνει απογοήτευση (Ρέντζιος, 2014).

Σε έρευνα επίσης που διενήργησε το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο (ΥΠΕΠΟ) σε 3.000 μαθητές Δημοτικού, Γυμνασίου και Λυκείου από 450 σχολεία όλης της χώρας παρατηρήθηκε ότι:

«Η συχνότητα με την οποία οι Έλληνες μαθητές διαπράττουν ή υφίστανται επιθετικές πράξεις είναι σχετικά μικρή. Τα ποσοστά των επιθετικών πράξεων που διαπράττουν οι μαθητές διαφέρουν από σχολείο σε σχολείο. Υπάρχουν διάφοροι παράγοντες που μας επιτρέπουν να προβλέψουμε εάν σε ένα σχολείο διαπράττονται περισσότερες ή λιγότερες επιθετικές πράξεις από μαθητές. Έτσι, σημαντικό ρόλο φαίνεται ότι παίζουν, μεταξύ άλλων: το μέγεθος του σχολείου και ο αριθμός των συστεγαζόμενων σχολείων. Όσο πιο πολλοί είναι οι μαθητές στο σχολείο κι όσο πιο πολλά είναι τα συστεγαζόμενα σχολεία, τόσο υψηλότερη είναι η συχνότητα εμφάνισης επιθετικών πράξεων που εκδηλώνονται από τους μαθητές.» (Motta & Tsergas, 2000:7-9).

Επίσης σε έρευνα του Εθνικού Κέντρου Κοινωνικών Ερευνών (Ε.Κ.Κ.Ε.) σε σχολεία της

Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης όπου παρουσιάστηκαν κρούσματα παραβατικότητας από εφήβους μαθητές παρατηρήθηκε ότι σε ποσοστό 9-11% οι μαθητές που δέχθηκαν σχολική βία απουσίασαν στη συνέχεια από 1-10 μέρες από το σχολείο λόγω του φόβου (Τσίγκανου, 2005).

Σε έρευνα του σε σχολεία ο Dan Olweus (2009) που πρώτος αναγνώρισε το πρόβλημα του σχολικού εκφοβισμού και ερεύνησε τα αίτια, τη συχνότητα εμφάνισης του και τις συνέπειες, απέδειξε ότι με επιστημονικά σχεδιασμένες παρεμβάσεις είναι δυνατή η μείωση της αντικοινωνικής συμπεριφοράς και η βελτίωση του σχολικού κλίματος σε ποσοστό μέχρι και 50% (Παναγάκος, 2016).

Η αντιμετώπιση τέτοιων φαινομένων απαιτεί ειδικές τεχνικές πρόληψης πριν εκδηλωθούν αλλά και τεχνικές παρέμβασης για την εξομάλυνση και τροποποίηση τους. Είναι απαραίτητη η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών (μετεκπαιδύσεις, σεμινάρια, συνέδρια, ημερίδες) στον τρόπο διαχείρισης και αντιμετώπισης τέτοιων φαινομένων (Παναγάκος, 2016) καθώς και η στήριξη στο έργο τους από ειδικούς επιστήμονες του τομέα της Ψυχολογίας.

Στη βιβλιογραφία αναφέρονται ποικίλες τεχνικές πρόληψης και αντιμετώπισης του φαινομένου όπως: το μοντέλο πρόληψης κατά τον W. Glasser και το μοντέλο πρόληψης κατά τον J. Kounin, η θέσπιση κανόνων (το μαθητικό συμβόλαιο τάξης ή ο εσωτερικός κανονισμός λειτουργίας του σχολείου) και τα βιωματικά σεμινάρια από εξειδικευμένους εκπαιδευτές με συμμετοχή μαθητών, καθηγητών, μαθητών και καθηγητών.

Το μοντέλο πρόληψης τέτοιων φαινομένων του W. Glasser, που προαναφέρθηκε, βασίζεται στις 4 ανάγκες του μαθητή που είναι: Η ανάγκη για αγάπη, ο έλεγχος, η ελευθερία και η χαρά (η σημαντικότερη) (Glasser, 1999).

Τα 6 βήματα του μοντέλου πρόληψης ατομικών περιπτώσεων του W. Glasser είναι (Glasser, 1999; Νάσαινας, 2008):

1. Εξασφάλισε ένα αποκεντρωμένο και συμμετοχικό πλαίσιο οργάνωσης της τάξης.
2. Εξασφάλισε στο μαθητή με προβληματική συμπεριφορά εμπειρίες που να ικανοποιούν τις ανάγκες του για αγάπη, αυτοδιάθεση, ελευθερία, χαρά.
3. Βοήθησέ τον να εντοπίσει την προβληματική του συμπεριφορά.
4. Βοήθησέ τον να αξιολογήσει την ανεπίτρεπτη συμπεριφορά του.
5. Βοήθησέ τον να προγραμματίσει ένα σχέδιο βελτίωσης της συμπεριφοράς και να γίνει αυτόνομος και υπεύθυνος.
6. Οργάνωσε συναντήσεις με το μαθητή και αξιολόγησε τον τρόπο υλοποίησης του σχεδίου δράσης.

Τα πέντε κύρια σημεία του μοντέλου πρόληψης τέτοιων φαινομένων του Kounin, που προαναφέρθηκε, είναι (Manning, & Bucher, 2013; Παναγάκος, 2016):

1. Γνώση της εκάστοτε συμπεριφοράς και των ενδιαφερόντων των μαθητών από τον

εκπαιδευτικό. Άμεση και σωστή αντίδραση του εκπαιδευτικού στην οποιαδήποτε εκδήλωση μη κανονικής συμπεριφοράς.

2. Ικανότητα του εκπαιδευτικού για αντίδραση σε προβλήματα συμπεριφοράς των μαθητών χωρίς τη διακοπή της διδασκαλίας.
3. Διατήρηση του ρυθμού της διδασκαλίας από τον εκπαιδευτικό χωρίς διακοπές, με άσκοπες δραστηριότητες και συζητήσεις.
4. Αποφυγή της ανίας των μαθητών με τη φροντίδα του εκπαιδευτικού για συμμετοχή τους στη διαδικασία της διδασκαλίας.
5. Διευκόλυνση της κανονικής συμπεριφοράς των μαθητών στην τάξη με την παροχή ποικίλων δραστηριοτήτων από τον εκπαιδευτικό.

Αναφέρονται επίσης στη βιβλιογραφία και πολλές τεχνικές παρέμβασης όπως: η τροποποίηση της συμπεριφοράς, η οικοσυστημική προσέγγιση, η τεχνική της αναπλαισίωσης, η τεχνική της κερκόπορτας, η σχολική διαμεσολάβηση, η απομάκρυνση του μαθητή από την τάξη, η επιβολή ποινής και η συνεργασία με την οικογένεια. (Παναγάκος, 2016; Schrumpp, Crawford & Bodine, 1997).

Στην οικοσυστημική προσέγγιση γίνεται προσπάθεια αλλαγής της προβληματικής κατάστασης με την οικοδόμηση των θετικών στοιχείων του μαθητή.

Στην τεχνική της αναπλαισίωσης κατανοείται η τωρινή προβληματική συμπεριφορά του μαθητή και διερευνώνται θετικές εναλλακτικές ερμηνείες και αλλαγή συμπεριφοράς.

Στην τεχνική της κερκόπορτας επικεντρωνόμαστε στις προβληματικές συναλλαγές κι όχι στο πρόβλημα. Στο συμβόλαιο μαθητή –καθηγητή ή σχολείου καταγράφονται τι θέλει ο μαθητής και τι θέλει ο καθηγητής ή το σχολείο (δικαιώματα-υποχρεώσεις).

Η συνεργασία με τους γονείς επίσης είναι πολύτιμη γιατί βοηθά να κατανοήσουμε την πηγή του προβλήματος και να βοηθήσουμε από κοινού (γονείς και εκπαιδευτικοί-σχολείο) να διορθωθεί ή να προληφθεί η παραβατική συμπεριφορά του μαθητή.

Οι τεχνικές απομάκρυνσης και ποινών πρέπει να χρησιμοποιούνται όσο το δυνατόν λιγότερο και να προτιμάται η σχολική διαμεσολάβηση που καθορίζεται και με την Υπουργική απόφαση ΥΑ 10645/ΓΔ4/22-1-2018 (ΦΕΚ 120/Β/23-1-2018) στο το Πλαίσιο Οργάνωσης Σχολικής Ζωής, που καταρτίζεται και με τη συνεργασία των καθηγητών και των μαθητικών κοινοτήτων κάθε σχολείου ως εξής: *«Οι παιδαγωγικού χαρακτήρα ενέργειες (όπως έκφραση συγγνώμης, αποκατάσταση ζημιών, έμπρακτη μεταμέλεια, διαμεσολάβηση) χρησιμοποιούνται για την αντιμετώπιση παραβατικών συμπεριφορών με περισσότερο ήπια μέσα από τα παιδαγωγικά μέτρα. Για τον λόγο αυτό οι παιδαγωγικού χαρακτήρα ενέργειες αποφασίζονται μετά από συζήτηση και σε συμφωνία με όποιον/α μαθητή/τρια αφορούν και μπορούν να περιγράφονται εκτενέστερα στο Πλαίσιο Οργάνωσης Σχολικής Ζωής κάθε σχολείου.»*

Για την έγκαιρη πρόληψη των περιστατικών επιθετικότητας και σχολικής βίας αναφέρονται και διάφορα προγράμματα, όπως το Νορβηγικό, το μοντέλο Dan Olweus ή το Φινλανδικό

μοντέλο KIVAKOULOU, ή το πρόγραμμα, το οποίο υιοθετήθηκε στην Ελλάδα από την Εταιρεία Ψυχοκοινωνικής Υγείας του Παιδιού και του Εφήβου Ε.Ψ.Υ.Π.Ε (ιστοσελίδα <https://www.snf.org/29711>) (Ρέντζιος, 2014).

4. Ερευνητική Μεθοδολογία

Η ερευνητική διαδικασία έχει ως αφορμή ένα προβληματισμό και προσπαθεί να απαντήσει σε ένα ερευνητικό ερώτημα (Δημητρόπουλος, 2004). Οι ερευνητικές τεχνικές διακρίνονται σε ποιοτικές και ποσοτικές, οι ποσοτικές αναλύουν την ποσότητα εμφάνισης του φαινομένου που εξετάζεται και οι ποιοτικές αναφέρονται στο είδος, στο συγκεκριμένο χαρακτήρα του φαινομένου (Gorard & Taylor, 2004).

Σύμφωνα με τον Βερναρδάκη (όπως αναφέρεται στους Χαλκιά κ.ά., 2015) υπάρχουν δύο βασικές ερευνητικές τεχνικές για «την κοινωνική έρευνα και κατ' επέκταση, για τις δημοσκοπήσεις και τις δειγματοληπτικές έρευνες, αυτή που βασίζεται στα ποσοστά των απαντήσεων και την επεξεργασία με ποσοτική μέθοδο και αυτή που στηρίζεται στην εκτίμηση της στάσης των ερωτώμενων με ποιοτική επεξεργασία αποτελεσμάτων, ώστε οι απαντήσεις να προσλαμβάνονται ως μια ολότητα».

Η μεθοδολογία έρευνας που επιλέχθηκε στη συγκεκριμένη μελέτη όσον αφορά τα δεδομένα και τον αριθμό των συμμετεχόντων ατόμων είναι ποσοτική (Quantitative), δειγματοληπτική, μια εμπειρική μέθοδος που χρησιμοποιεί αριθμητικά και μετρήσιμα στοιχεία και βασίζει τα αποτελέσματα στη στατιστική ανάλυση (Gorard & Taylor, 2004).

Η έρευνα ήταν πρωτογενής αφού τα δεδομένα συλλέχθηκαν άμεσα από τους εκπαιδευτικούς που συμμετείχαν και διερευνητική γιατί δεν είχε γίνει άλλη φορά μελέτη του φαινομένου της παραβατικής συμπεριφοράς των μαθητών στα σχολεία του δείγματος της έρευνας. Επίσης ως προς τα μέσα συλλογής των ερευνητικών δεδομένων μπορεί να χαρακτηριστεί και κοινωνιομετρική.

Ως προς το σκοπό είναι περιγραφική, παρεμβατική, προκαταρκτική-πλότος, αφού γίνεται περιγραφή από τους ερωτώμενους ειδικών περιστάσεων και καταστάσεων που αντιμετωπίζουν στο σχολείο που εργάζονται σε μια συγκεκριμένη δημογραφική περιοχή.

Επίσης είναι διερευνητική γιατί από τα αποτελέσματα δεν μπορούμε να εξάγουμε γενικά συμπεράσματα λόγω του μικρού εύρους του δείγματος.

4.1 Πληθυσμός και δείγμα έρευνας

Ο πληθυσμός (population) της έρευνας περιλαμβάνει τους εκπαιδευτικούς Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης όλων των ειδικοτήτων, που εργάζονται σε Σχολικές Μονάδες του Νομού Δράμας.

Οι τεχνικές δειγματοληψίας διακρίνονται σε δύο κατηγορίες, τη δειγματοληψία με πιθανότητες και τη δειγματοληψία χωρίς πιθανότητες (Χαλκιάς κ.ά., 2015). Για την

συγκεκριμένη έρευνα επιλέχθηκε η μη τυχαία δειγματοληψία, χωρίς πιθανότητα, η δειγματοληψία κρίσεως ή σκόπιμη δειγματοληψία, όπου τα στοιχεία του δείγματος επιλέγονται κατά την κρίση του ερευνητή ώστε να είναι πιο αντιπροσωπευτικά και χρησιμοποιείται όταν πρόκειται για μια πιλοτική έρευνα (Cohen et al., 2008; Χαλικιάς κ.ά., 2015).

Το δείγμα (sample) της έρευνας αποτελούν οι εκπαιδευτικοί που υπηρετούν τη σχολική χρονιά 2018-2019 στα τρία σχολεία του Κάτω Νευροκοπίου: το Γυμνάσιο Κάτω Νευροκοπίου με πλήθος καθηγητών 11, το Λύκειο Κάτω Νευροκοπίου με πλήθος καθηγητών 12 και το ΕΠΑ.Λ. Κάτω Νευροκοπίου με πλήθος καθηγητών 8.

4.2 Εργαλείο έρευνας

Για την έρευνα χρησιμοποιήθηκε σαν μέσο συλλογής πληροφοριών ένα δομημένο ερωτηματολόγιο προσωπικής συμπλήρωσης (Χαλικιάς κ.ά., 2015), σε ηλεκτρονική μορφή μέσω του Google forms που διατίθεται δωρεάν από τη Google. Η χρήση του ερωτηματολογίου ενδείκνυται για ποσοτικές έρευνες όπως η συγκεκριμένη και δίνει χρόνο στους ερωτώμενους να το μελετήσουν πριν απαντήσουν χωρίς τη φυσική παρουσία του ερευνητή και να διατηρήσουν την ανωνυμία τους (Cohen & Manion, 1994; Ψαρρού & Ζαφειρόπουλος, 2001).

Το ερωτηματολόγιο περιλαμβάνει ερωτήσεις διχοτομικές (ναι –όχι), απλής επιλογής, πολλαπλής επιλογής και τύπου Likert ή ποσοτικής διαβαθμιστικής επιλογής (καθόλου-λίγο-μέτρια-πολύ) (Παπαδημητρίου, Φλώρου & Αναστασιάδου, 2001). Το ερωτηματολόγιο χρησιμοποιήθηκε έτοιμο από την Διπλωματική της Δρούλια Γ. (2015) αφού πρώτα τροποποιήθηκε ώστε να γίνει μικρότερο και να προσαρμοστεί στην συγκεκριμένη έρευνα.

Το ερωτηματολόγιο χωρίζεται σε τρεις ενότητες ερωτήσεων. Στην πρώτη ενότητα με τίτλο «**A. Διερεύνηση αντιλήψεων εκπαιδευτικών για τη συμπεριφορά των μαθητών στην τάξη**» έχουμε έξι (6) ερωτήσεις τύπου απλής επιλογής, πολλαπλής επιλογής και Likert. Στην ενότητα αυτή διερευνάται η συχνότητα με την οποία οι εκπαιδευτικοί έρχονται αντιμέτωποι με προβλήματα συμπεριφοράς των μαθητών μέσα στη σχολική τάξη (ερώτηση 1) και η συχνότητα των ατομικών και ομαδικών μορφών προβληματικής συμπεριφοράς που θεωρούν οι εκπαιδευτικοί ότι εμφανίζουν οι μαθητές κατά τη διάρκεια το μαθήματος (ερωτήσεις 2 έως 6).

Στην δεύτερη ενότητα με τίτλο «**B. Συναισθήματα και ενέργειες εκπαιδευτικών για την αντιμετώπιση των προβλημάτων συμπεριφοράς στη σχολική τάξη**» έχουμε πέντε (5) ερωτήσεις τύπου απλής επιλογής, πολλαπλής επιλογής και Likert. Στην ενότητα αυτή γίνεται διερεύνηση των συναισθημάτων που δημιουργούνται στους εκπαιδευτικούς εξαιτίας της προβληματικής συμπεριφοράς των μαθητών και σε τι ποσοστό το καθένα (ερώτηση 1) καθώς και οι τεχνικές που χρησιμοποιούν οι εκπαιδευτικοί τόσο για να ενδυναμώσουν την εκπαιδευτική διαδικασία όσο και για να διαμορφώσουν θετικό μαθησιακό και ψυχολογικό κλίμα στην τάξη τους προλαμβάνοντας και τροποποιώντας την ανεπιθύμητη και

διαταρακτική συμπεριφορά των μαθητών μέσα σε αυτή (ερωτήσεις 2 έως 5).

Στην τρίτη ενότητα με τίτλο «Γ. Δημογραφικά στοιχεία - εργασιακή κατάσταση» έχουμε έξι (6) ερωτήσεις τύπου απλής επιλογής και πολλαπλής επιλογής. Στην ενότητα αυτή αποτυπώνονται τα δημογραφικά στοιχεία και το προφίλ των ερωτηθέντων εκπαιδευτικών δηλαδή το φύλο, η ηλικία, οι επιπλέον σπουδές, το σχολείο υπηρεσίας, τα έτη προϋπηρεσίας και η εργασιακή σχέση.

4.3 Διαδικασία έρευνας

Για τη συλλογή των δεδομένων της συγκεκριμένης έρευνας, αφού έγινε η κατάλληλη βιβλιογραφική ανασκόπηση, διαμορφώθηκαν οι ερωτήσεις του ερωτηματολογίου με βάση το στόχο και τα ερευνητικά ερωτήματα.

Για την διεξαγωγή της έρευνας δόθηκε πρώτα ηλεκτρονικά το ερωτηματολόγιο μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου στους εκπαιδευτικούς των σχολικών μονάδων του Κάτω Νευροκοπίου: Ημερήσιο Γυμνάσιο, Ημερήσιο Γενικό Λύκειο, Ημερήσιο Επαγγελματικό Λύκειο κατόπιν συνεννοήσεως με τους Διευθυντές των σχολείων. Στη συνέχεια έγινε η συλλογή και επεξεργασία των δεδομένων μέσω του στατιστικού προγράμματος των λογιστικών φύλλων και του SPSS.

5. Παρουσίαση Αποτελεσμάτων Έρευνας

Στο κεφάλαιο αυτό γίνεται η παρουσίαση των αποτελεσμάτων της έρευνας όπως προέκυψαν από την ανάλυση των δεδομένων που συλλέχτηκαν από τις απαντήσεις των εκπαιδευτικών που συμμετείχαν στην έρευνα.

Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται σε διαγράμματα και κατάλληλους πίνακες όπου απεικονίζονται κατάλληλα σε ποσοστά οι απαντήσεις των ερωτηθέντων και είναι ομαδοποιημένα σε τρία μέρη: Δημογραφικά στοιχεία, Διερεύνηση αντιλήψεων εκπαιδευτικών για τη συμπεριφορά των μαθητών στην τάξη και Συναισθήματα και ενέργειες εκπαιδευτικών για την αντιμετώπιση των προβλημάτων συμπεριφοράς στη σχολική τάξη.

Στο πρώτο μέρος (Δημογραφικά στοιχεία) παρουσιάζονται τα δημογραφικά στοιχεία του δείγματος. Στο δεύτερο μέρος (Διερεύνηση αντιλήψεων εκπαιδευτικών για τη συμπεριφορά των μαθητών στην τάξη) παρουσιάζεται η συχνότητα με την οποία οι εκπαιδευτικοί έρχονται αντιμέτωποι με προβλήματα συμπεριφοράς των μαθητών μέσα στη σχολική τάξη και η συχνότητα των ατομικών και ομαδικών μορφών προβληματικής συμπεριφοράς που θεωρούν οι εκπαιδευτικοί ότι εμφανίζουν οι μαθητές κατά τη διάρκεια το μαθήματος. Στο τρίτο μέρος (Συναισθήματα και ενέργειες εκπαιδευτικών για την αντιμετώπιση των προβλημάτων συμπεριφοράς στη σχολική τάξη) παρουσιάζονται τα συναισθήματα που δημιουργούνται στους εκπαιδευτικούς εξαιτίας της προβληματικής συμπεριφοράς των μαθητών και σε τι ποσοστό το καθένα και οι τεχνικές που χρησιμοποιούν οι εκπαιδευτικοί, τόσο για να

ενδυναμώσουν την εκπαιδευτική διαδικασία όσο και να διαμορφώσουν θετικό μαθησιακό και ψυχολογικό κλίμα στην τάξη προλαμβάνοντας και τροποποιώντας τις ανεπιθύμητες και διαταρακτική συμπεριφορά των μαθητών μέσα σε αυτή.

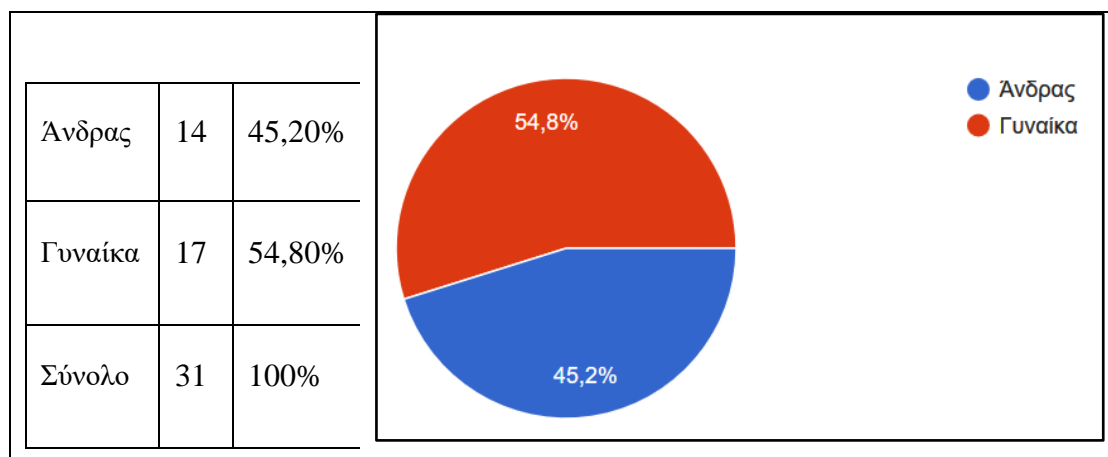
5.1 Δημογραφικά στοιχεία

Οι ερωτηθέντες ήταν 54,8% γυναίκες (βλέπε Πίνακα 5.1), οι συμμετέχοντες ηλικιακά είναι οι περισσότεροι από 36 έως 55 ετών σε ποσοστό 83,9% (βλέπε Πίνακα 5.2), οι περισσότεροι έχουν 11-20 έτη χρόνια υπηρεσίας στην εκπαίδευση, σε ποσοστό 58,10% (βλέπε Πίνακα 5.3).

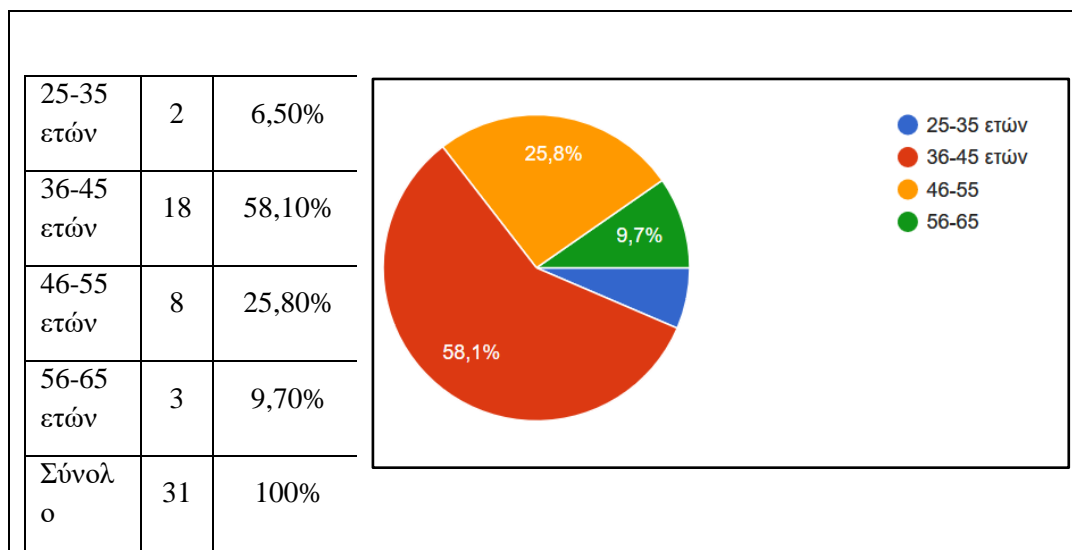
Από την κατανομή των συμμετεχόντων με βάση τη εργασιακή τους κατάσταση στις σχολικές μονάδες Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης φαίνεται ότι οι περισσότεροι είναι μόνιμοι ενώ μόνο ένα ποσοστό 25,81% είναι αναπληρωτές και ελάχιστοι οι ωρομίσθιοι (2) (βλέπε Πίνακα 5.4). Υπηρετούν στο Ημερήσιο Λύκειο 12, στο Ημερήσιο ΕΠΑ.Λ. 8 και στο Ημερήσιο Γυμνάσιο 11 (Πίνακα 5.5).

Είναι κάτοχοι μεταπτυχιακού 14, διδακτορικού 2 και δεύτερου πτυχίου 2 (βλέπε Πίνακα 5.6) ενώ 13 δεν έχουν άλλο πτυχίο εκτός του βασικού. Το μεγαλύτερο ποσοστό (67,7%) των καθηγητών δεν έχει παρακολουθήσει σεμινάριο σχετικό με την διαχείριση της τάξης (βλέπε Πίνακα 5.7).

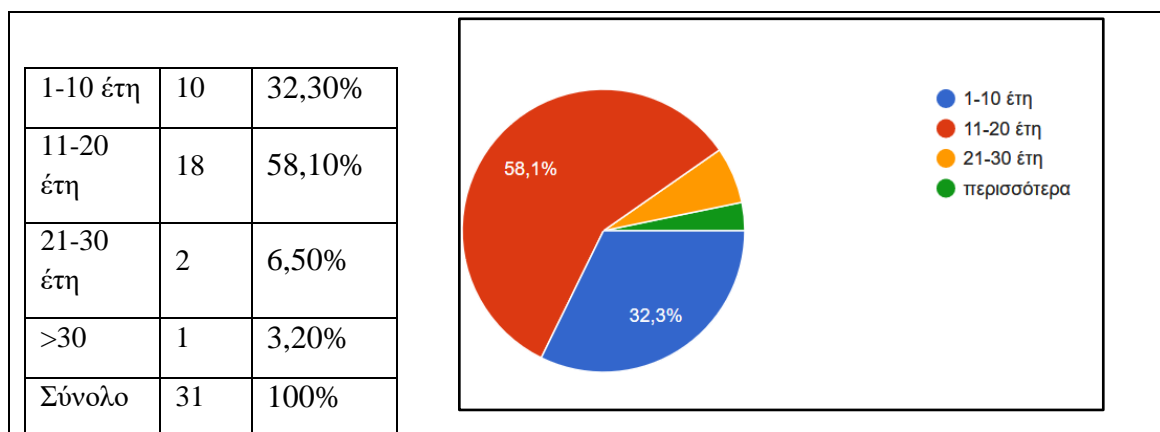
Πίνακας 5.1: Φύλλο συμμετεχόντων στην έρευνα

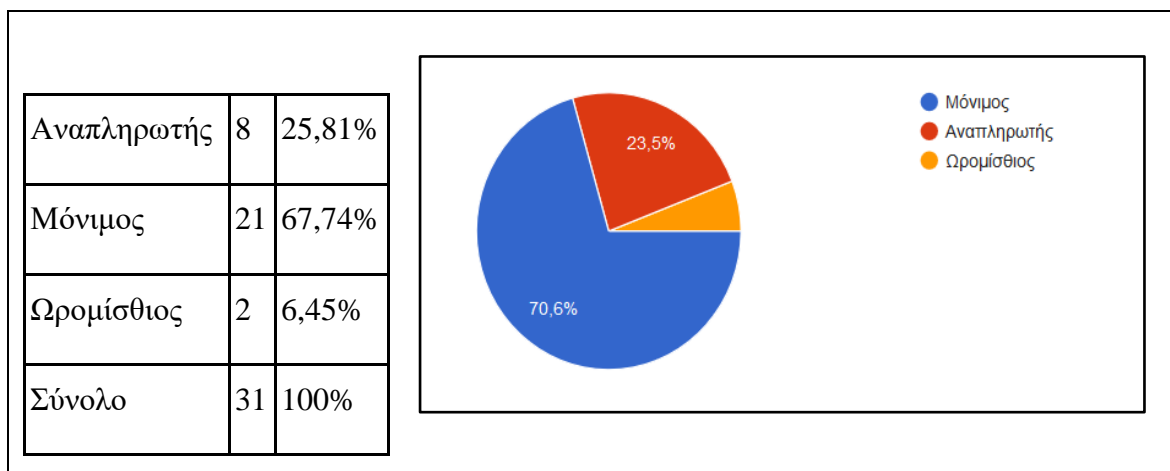
Πίνακας 5.2: Ηλικία συμμετεχόντων στην έρευνα

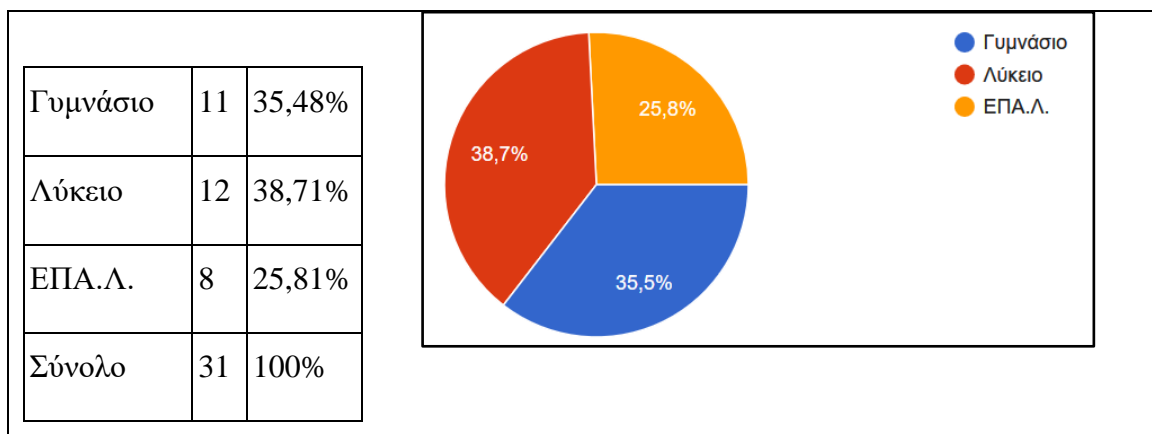
Πίνακας 5.3: Χρόνια υπηρεσίας στην εκπαίδευση συμμετεχόντων στην έρευνα

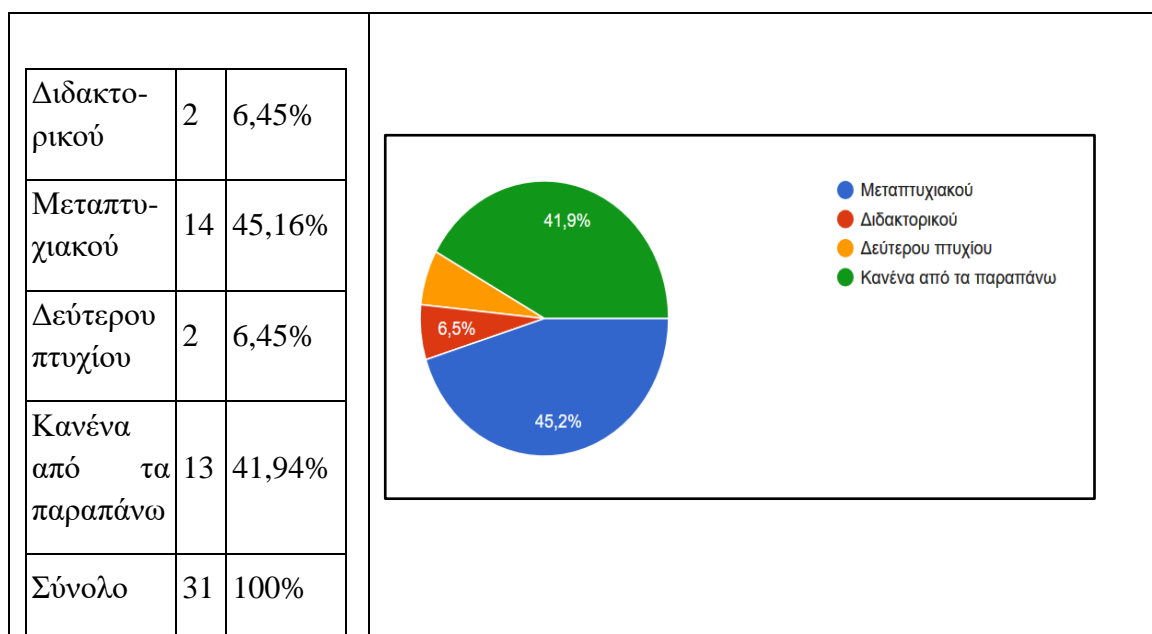
Πίνακας 5.4 Κατανομή των συμμετεχόντων με βάση τη εργασιακή τους κατάσταση στις σχολικές μονάδες Δ/βάθμιας Εκπαίδευσης

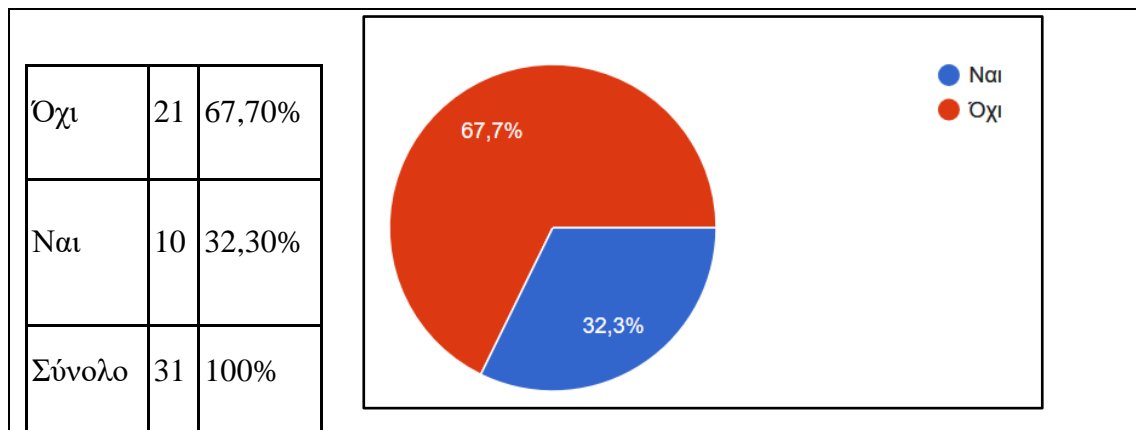
Πίνακας 5.5: Κατανομή συμμετεχόντων ανά σχολείο

Πίνακας 5.6: Κατοχή Μεταπτυχιακού, διδακτορικού, δεύτερου πτυχίου

Πίνακας 5.7: Παρακολούθηση σεμιναρίου σχετικό με την διαχείριση της τάξης

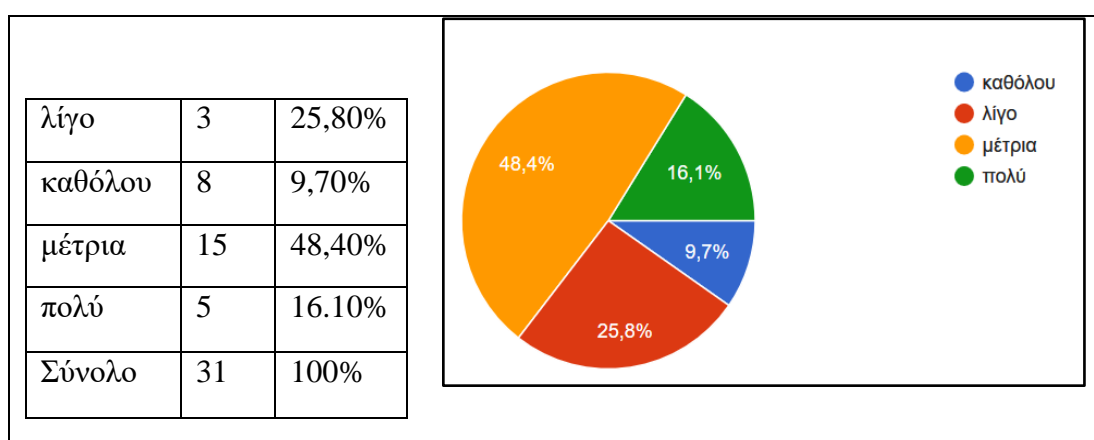

5.2 Διερεύνηση αντιλήψεων εκπαιδευτικών για τη συμπεριφορά των μαθητών στην τάξη

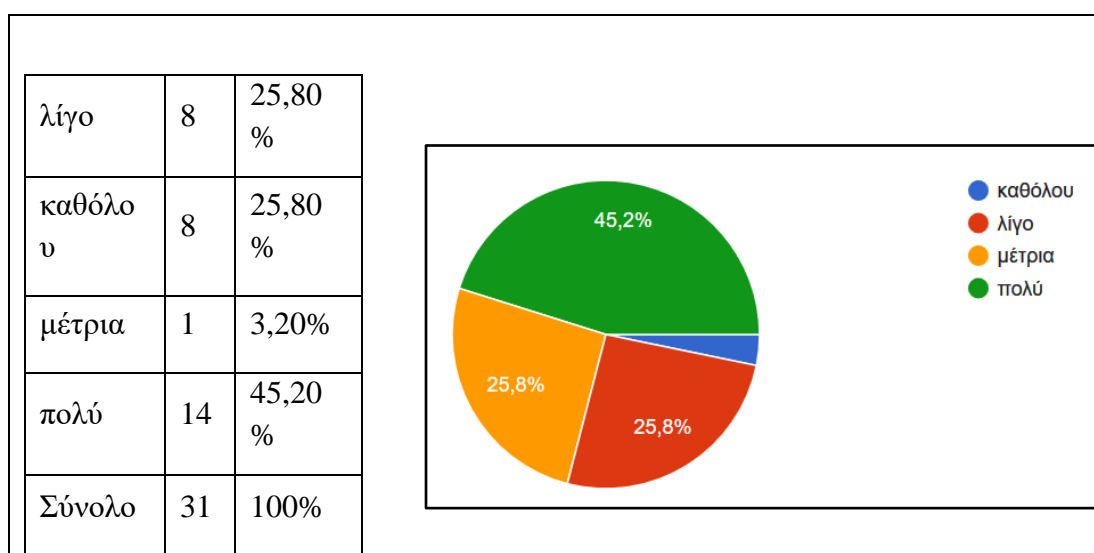
5.2.1 Συχνότητα προβλημάτων διαχείρισης τάξης κατά την τρέχουσα σχολική χρονιά

Από τα αποτελέσματα της έρευνας φαίνεται ότι ο 1 στους 2 καθηγητές (48,40%) του δείγματος αντιμετωπίζει προβλήματα μέσα στην τάξη (βλέπε Πίνακα 5.8). Ένα μεγάλο ποσοστό (45,2%) των ερωτηθέντων θεωρεί ότι υπάρχει σημαντική αύξηση των προβλημάτων της συμπεριφοράς των μαθητών σε σχέση με τα προηγούμενα χρόνια (βλέπε Πίνακα 5.9)

Πίνακας 5.8: Συχνότητα προβλημάτων διαχείρισης τάξης κατά την τρέχουσα σχολική χρονιά

Πίνακας 5.9: Αύξηση προβλημάτων συμπεριφοράς σε σχέση με τα προηγούμενα χρόνια

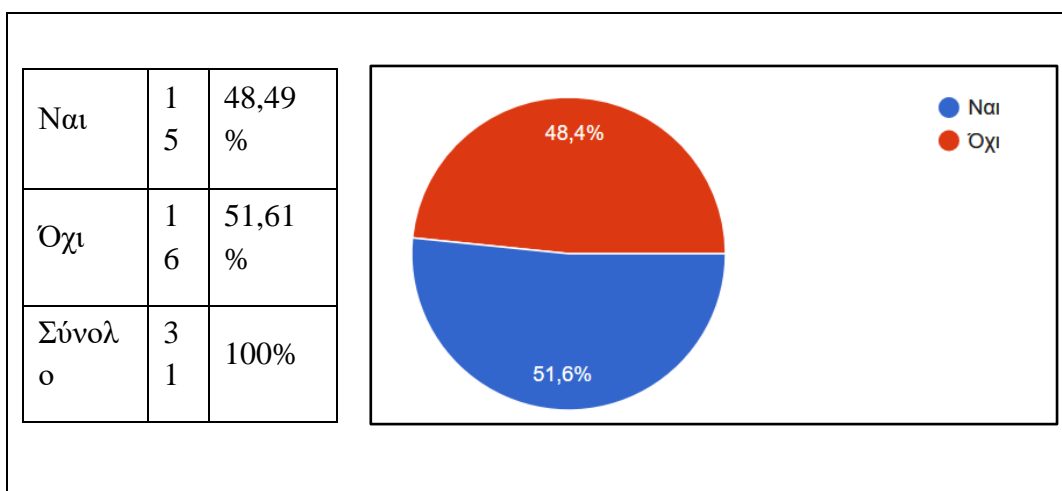

5.2.2 Κατασπατάληση διδακτικού χρόνου για την διαχείριση των προβλημάτων συμπεριφοράς των μαθητών

Παρατηρούμε επίσης ότι το 48,49% απάντησε ότι χάνει πολύτιμο διδακτικό χρόνο για την διαχείριση των προβλημάτων συμπεριφοράς των μαθητών στην τάξη (βλέπε Πίνακα 5.10).

Πίνακας 5.10: Κατασπατάληση διδακτικού χρόνου για την διαχείριση των προβλημάτων συμπεριφοράς των μαθητών

5.2.3 Συμπεριφορές των μαθητών κατά τη διάρκεια του μαθήματος

Στον Πίνακα 5.11 όπου καταγράφονται οι απόψεις των εκπαιδευτικών για την συμπεριφορά των μαθητών κατά τη διάρκεια του μαθήματος παρατηρούμε ότι το 22,58% των καθηγητών συναντούν περισσότερο φαινόμενα ανυπακοής και ενόχλησης των συμμαθητών και το 12,90% αναφέρουν την χρήση κινητού μέσα στην τάξη και 1 στους 10 την καθυστερημένη προσέλευση.

Πίνακας 5.11: Συμπεριφορές των μαθητών κατά τη διάρκεια του μαθήματος

Καθυστερημένη προσέλευση	λίγο	15	48,39%
	καθόλου	2	6,45%
	μέτρια	11	35,48%
	πολύ	3	9,68%
	Σύνολο	31	100%

Ανυπακοή	λίγο	7	22,58%
	καθόλου	1	3,23%
	μέτρια	16	51,61%
	πολύ	7	22,58%
	Σύνολο	31	100%
Ενόχληση συμμαθητών	λίγο	7	22,58%
	καθόλου	1	3,23%
	μέτρια	16	51,61%
	πολύ	7	22,58%
	Σύνολο	31	100%
Χρήση κινητού τηλεφώνου	λίγο	12	38,71%
	καθόλου	14	45,16%
	μέτρια	1	3,23%
	πολύ	4	12,90%
	Σύνολο	31	100%

5.2.4 Συμπεριφορές μαθητών απέναντι στους συμμαθητές τους κατά τη διάρκεια του μαθήματος

Στον Πίνακα 5.12 όπου καταγράφονται οι απόψεις των εκπαιδευτικών για τις συμπεριφορές των μαθητών απέναντι στους συμμαθητές τους κατά τη διάρκεια του μαθήματος παρατηρούνται από τους 3 στους 10 περισσότερο φαινόμενα λεκτικής βίας και απειλές παρά σωματική επίθεση ή κοινωνική απομόνωση.

Πίνακας 5.12: Συμπεριφορές μαθητών απέναντι στους συμμαθητές τους κατά τη διάρκεια του μαθήματος

Λεκτική Βία, Απειλές	λίγο	14	45,16%
	καθόλου	4	12,90%
	μέτρια	9	29,03%
	πολύ	4	12,90%
	Σύνολο	31	100%
Σωματική επίθεση	λίγο	14	45,16%
	καθόλου	15	48,39%
	μέτρια	2	6,45%
	πολύ	0	0,00%
	Σύνολο	31	100%
Κοινωνική απομόνωση	λίγο	12	38,71%
	καθόλου	12	38,71%
	μέτρια	5	16,13%
	πολύ	2	6,45%
	Σύνολο	31	100%

5.2.5 Προβλήματα ομαδικής απειθαρχίας στην τάξη

Στον Πίνακα 5.13 όπου καταγράφονται τα προβλήματα ομαδικής απειθαρχίας στην τάξη κατά τη διάρκεια του μαθήματος οι εκπαιδευτικοί σε ποσοστό 3,23% αναφέρουν ότι αντιμετωπίζουν σε μεγάλο βαθμό φαινόμενα αυξημένου βαθμού διενέξεων μεταξύ των μαθητών και λιγότερο το 25,81% αυτών. Ενώ το 16,13% παρατηρεί ότι υπάρχει πολύς θόρυβος μέσα στην τάξη.

Πίνακας 5.13: Προβλήματα ομαδικής απειθαρχίας στην τάξη

Αυξημένος βαθμός διενέξεων	λίγο	14	45,16%
	καθόλου	8	25,81%
	μέτρια	8	25,81%
	πολύ	1	3,23%
	Σύνολο	31	100%
Επιθετικότητα	λίγο	14	45,16%
	καθόλου	9	29,03%
	μέτρια	8	25,81%
	πολύ	0	0,00%
	Σύνολο	31	100%
Υψηλό επίπεδο θορύβου	λίγο	12	38,71%
	καθόλου	2	6,45%
	μέτρια	12	38,71%
	πολύ	5	16,13%
	Σύνολο	31	100%

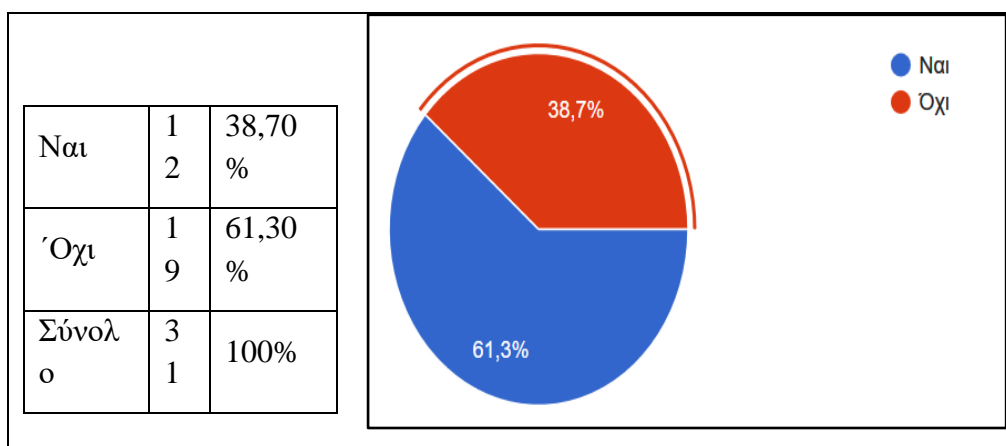
5.3 Συναισθήματα και ενέργειες εκπαιδευτικών για την αντιμετώπιση των προβλημάτων στη σχολική τάξη

Στο τρίτο μέρος παρουσιάζονται στατιστικά σε ποσοστά και με κατάλληλα διαγράμματα: κατά πόσο τα προβλήματα που παρουσιάζονται μέσα στην τάξη απασχολούν τους εκπαιδευτικούς και εκτός τάξης (βλέπε Πίνακα 5.14), τα συναισθήματα των εκπαιδευτικών σε θέματα διαχείρισης τάξης (βλέπε Πίνακα 5.15), οι τρόποι αντιμετώπισης μη επιθυμητών συμπεριφορών των μαθητών (βλέπε Πίνακα 5.15), οι άμεσες ενέργειες των εκπαιδευτικών για την αντιμετώπιση της διαταρακτικής συμπεριφοράς των μαθητών μέσα στην τάξη (βλέπε Πίνακα 5.16), οι τρόποι αντιμετώπισης μη επιθυμητών συμπεριφορών των μαθητών (βλέπε

Πίνακα 5.17) και οι τεχνικές που χρησιμοποιούν οι εκπαιδευτικοί ώστε να περιορίσουν αυτές τις αρνητικές συμπεριφορές των μαθητών και να βελτιώσουν το σχολικό κλίμα της τάξης (βλέπε Πίνακα 5.18).

5.3.1 Πόσο τα προβλήματα που παρουσιάζονται μέσα στην τάξη απασχολούν τους εκπαιδευτικούς και εκτός τάξης.

Πίνακας 5.14: Πόσο τα προβλήματα που παρουσιάζονται μέσα στην τάξη απασχολούν τους εκπαιδευτικούς και εκτός τάξης.

Όπως καταδεικνύεται από τους ερωτώμενους τα προβλήματα που παρουσιάζονται μέσα στην τάξη απασχολούν τους εκπαιδευτικούς σε ποσοστό 38,70% και εκτός τάξης (βλέπε Πίνακας 5.14)

5.3.2 Συναισθήματα εκπαιδευτικών σε θέματα διαχείρισης τάξης

Οι εκπαιδευτικοί σε ποσοστό 45,16% αισθάνονται απογοήτευση λόγω των προβλημάτων διαχείρισης τάξης και λίγο έως καθόλου άγχος ή εκνευρισμό (βλέπε Πίνακα 5.15)

Πίνακας 5.15: Συναισθήματα εκπαιδευτικών σε θέματα διαχείρισης τάξης

Άγχος	λίγο	13	41,94%
	καθόλου	13	41,94%
	μέτρια	3	9,68%
	πολύ	2	6,45%
	Σύνολο	31	100%

Ανησυχία-εκνευρισμός	λίγο	16	51,61%
	καθόλου	3	9,68%
	μέτρια	9	29,03%
	πολύ	3	9,68%
	Σύνολο	31	100%
Απογοήτευση	λίγο	7	22,58%
	καθόλου	3	9,68%
	μέτρια	7	22,58%
	πολύ	14	45,16%
	Σύνολο	31	100%

5.3.3 Τρόποι αντιμετώπισης μη επιθυμητών συμπεριφορών των μαθητών

Για την αντιμετώπιση των μη επιθυμητών συμπεριφορών των μαθητών τους οι καθηγητές δεν αγνοούν το πρόβλημα (σε ποσοστό 74,19% απάντησαν καθόλου), αλλά προτιμούν να το λύνουν στην τάξη (μέτρια 45,16%) ή να το συζητούν με τους μαθητές τους και να παίρνουν τη γνώμη των συναδέλφων τους (βλέπε Πίνακα 5.15).

Πίνακας 5.16: Τρόποι αντιμετώπισης μη επιθυμητών συμπεριφορών των μαθητών

Αντιμετωπίζω το ζήτημα μέσα στην τάξη	λίγο	7	22,58%
	καθόλου	1	3,23%
	μέτρια	14	45,16%
	πολύ	9	29,03%
	Σύνολο	31	100%

Το συζητώ με άλλους συναδέλφους	λίγο	11	35,48%
	καθόλου	1	3,23%
	μέτρια	13	41,94%
	πολύ	6	19,35%
	Σύνολο	31	100%
Συζητώ προσωπικά με τους μαθητές	λίγο	8	25,81%
	καθόλου	0	0,00%
	μέτρια	12	38,71%
	πολύ	11	35,48%
	Σύνολο	31	100%
Αγνώω το πρόβλημα	λίγο	6	19,35%
	καθόλου	23	74,19%
	μέτρια	2	6,45%
	πολύ	0	0,00%
	Σύνολο	31	100%

5.3.4 Άμεσες ενέργειες των εκπαιδευτικών για την αντιμετώπιση της διαταρακτικής συμπεριφοράς των μαθητών μέσα στην τάξη

Οι άμεσες ενέργειες των εκπαιδευτικών σε ποσοστό 48,39% για την αντιμετώπιση της διαταρακτικής συμπεριφοράς των μαθητών μέσα στην τάξη είναι η επίπληξη. Επίσης οι 12 στους 31 χρησιμοποιούν αρκετά την αποβολή από την τάξη και 9 στους 31 αρκετές φορές την παραπομπή στο Διευθυντή. (βλέπε Πίνακα 5.16).

Πίνακας 5.17: Άμεσες ενέργειες των εκπαιδευτικών για την αντιμετώπιση της διαταρακτικής συμπεριφοράς των μαθητών μέσα στην τάξη

Ωριαία αποβολή	λίγο	14	45,16%
	καθόλου	3	9,68%
	μέτρια	12	38,71%
	πολύ	2	6,45%
	Σύνολο	31	100%
Παραπομπή στο Διευθυντή	λίγο	10	32,26%
	καθόλου	3	9,68%
	μέτρια	9	29,03%
	πολύ	9	29,03%
	Σύνολο	31	100%
Επίπληξη	λίγο	3	9,68%
	καθόλου	2	6,45%
	μέτρια	11	35,48%
	πολύ	15	48,39%
	Σύνολο	31	100%

5.3.5 Τεχνικές που περιορίζουν τις αρνητικές συμπεριφορές των μαθητών και κατά συνέπεια βελτιώνουν το σχολικό κλίμα της τάξης.

Για τις τεχνικές που χρησιμοποιούν οι εκπαιδευτικοί ώστε να περιορίσουν αυτές τις αρνητικές συμπεριφορές των μαθητών και να βελτιώσουν το σχολικό κλίμα της τάξης απάντησαν σε ποσοστό 67,74% ότι χρησιμοποιούν την τεχνική του Οργανωμένου σχεδίου μαθήματος, σε ποσοστό 58,06% ότι προσαρμόζουν το μάθημα στις ανάγκες των μαθητών ενώ το 38,71 % αυτών χρησιμοποιεί αρκετές φορές την παραδειγματική τιμωρία μαθητών με κακή συμπεριφορά (βλέπε Πίνακα 5.18).

Πίνακας 5.18: Τεχνικές που περιορίζουν τις αρνητικές συμπεριφορές των μαθητών και κατά συνέπεια βελτιώνουν το σχολικό κλίμα της τάξης.

Οργανωμένο σχέδιο μαθήματος	λίγο	4	12,90%
	καθόλου	1	3,23%
	μέτρια	5	16,13%
	πολύ	21	67,74%
	Σύνολο	31	100%
Μάθημα προσαρμοσμένο στις ανάγκες των μαθητών	λίγο	2	6,45%
	καθόλου	0	0,00%
	μέτρια	11	35,48%
	πολύ	18	58,06%
	Σύνολο	31	100%
Επιβράβευση μαθητών με καλή συμπεριφορά	λίγο	4	12,90%
	καθόλου	1	3,23%
	μέτρια	14	45,16%
	πολύ	12	38,71%
	Σύνολο	31	100%
Παραδειγματική τιμωρία μαθητών με κακή συμπεριφορά	λίγο	12	38,71%
	καθόλου	6	19,35%
	μέτρια	12	38,71%
	πολύ	1	3,23%
	Σύνολο	31	100%

6. Ανάλυση σύνθεση και σχολιασμός

Η πλειοψηφία των εκπαιδευτικών που πήραν μέρος στην έρευνα είναι μόνιμοι, ενώ ελάχιστοι είναι αναπληρωτές ή ωρομίσθιοι και υπηρετούν στη δημόσια εκπαίδευση από 1 -20 έτη και τρείς μόνο περισσότερα χρόνια. Ένας στους δύο εκπαιδευτικούς είναι κάτοχος μεταπτυχιακού τίτλου, ενώ ελάχιστοι εκπαιδευτικοί είναι κάτοχοι διδακτορικού τίτλου, και ένας στους δύο δεν κατέχει άλλο τίτλο πλην του βασικού πτυχίου.

Περίπου πέντε στους δέκα εκπαιδευτικούς αντιμετώπισαν προβλήματα διαχείρισης της τάξης σε μεγάλη ή πολύ μεγάλη συχνότητα κατά την τρέχουσα σχολική χρονιά. Ωστόσο, το ζήτημα φαίνεται να απασχολεί σε αρκετό βαθμό τη συντριπτική πλειοψηφία των εκπαιδευτικών, αφού μόλις ένας στους δέκα περίπου εκπαιδευτικούς δηλώνει ότι δεν αντιμετώπισε καθόλου τέτοια προβλήματα κατά την τρέχουσα σχολική χρονιά.

Οι περισσότεροι εκπαιδευτικοί, περίπου επτά στους δέκα, εκτιμούν ότι υπάρχει κάποια επιδείνωση των προβλημάτων συμπεριφοράς σε σχέση με τα προηγούμενα χρόνια, με ένα σημαντικό ποσοστό 45,2% να θεωρούν ότι αυτή η επιδείνωση είναι σε μεγάλο βαθμό, ενώ μόνο ένας στους τριάντα δύο δηλώνει ότι δεν παρατήρησε καμία αύξηση των προβλημάτων αυτών. Η διαπίστωση αυτή συνδέεται άμεσα με την κατασπατάληση του διδακτικού χρόνου όπως αναφέρει το 50% των καθηγητών.

Για τις περισσότερες από τις μορφές διαταρακτικής συμπεριφοράς που τα τελευταία χρόνια παρατηρούνται όλο και πιο συχνά όχι μόνο στα ελληνικά σχολεία οι εκπαιδευτικοί δήλωσαν ότι τις συναντούν σε σημαντικό βαθμό. Σε μεγαλύτερο βαθμό έρχονται αντιμέτωποι με διαταρακτικές συμπεριφορές όπως η ανυπακοή και η ενόχληση των συμμαθητών με λεκτική βία –απειλές και το υψηλό επίπεδο θορύβου μέσα στην τάξη. Για την αντιμετώπιση τέτοιων συμπεριφορών εφαρμόζουν την τακτική της επίπληξης και την παραπομπή στο Διευθυντή, ενώ η τιμωρία ως τρόπος παραδειγματικής αντιμετώπισης των μαθητών γίνεται αποδεκτή από μέτριο ποσοστό εκπαιδευτικών.

Ένα μεγάλο ποσοστό καθηγητών κατανοεί τις συμπεριφορές των μαθητών τους και συζητά τα προβλήματα μέσα στην τάξη και μαζί τους ενώ συχνά τα συζητά και με τους συναδέλφους του και ένα επίσης υψηλό ποσοστό των εκπαιδευτικών πιστεύει ότι η αλλαγή του τρόπου διδασκαλίας συμβάλλει στη μείωση των προβλημάτων συμπεριφοράς των μαθητών μέσα στην τάξη.

Τα θέματα διαχείρισης της σχολικής τάξης επίσης όπως αποτυπώνεται από τις απαντήσεις στον Πίνακα 5.15 δημιουργούν σε μεγάλο βαθμό απογοήτευση στους εκπαιδευτικούς και σε λιγότερο ανησυχία και εκνευρισμό.

7. Συμπεράσματα και προτάσεις

Σκοπός της συγκεκριμένης έρευνας ήταν η διερεύνηση των αντιλήψεων των εκπαιδευτικών, σχετικά με τη διαχείριση προβλημάτων συμπεριφοράς των μαθητών στη σχολική τάξη και

των τεχνικών που προτείνουν και υιοθετούν για πρόληψη και τροποποίηση της διαταρακτικής συμπεριφοράς τους. Από τα αποτελέσματα και την ανάλυση της έρευνας διαφαίνεται ότι οι εκπαιδευτικοί αντιλαμβάνονται τη βαρύτητά του ρόλου τους και έχουν επίγνωση των δυσκολιών που παρουσιάζονται λόγω των διαταρακτικών συμπεριφορών των μαθητών μέσα στην τάξη και αφορούν την εκπαιδευτική διαδικασία και τις σχέσεις καθηγητών μαθητών.

Ένα σημαντικό στοιχείο της έρευνας είναι ότι η πλειοψηφία των εκπαιδευτικών που αντιμετωπίζει διαταρακτικές συμπεριφορές μέσα στην τάξη δεν αγνοεί το πρόβλημα αλλά προσπαθεί να το διαχειριστεί και να το τροποποιήσει-βελτιώσει ώστε να μην δυσχεραίνει τη μαθησιακή διαδικασία. Στην παρούσα έρευνα επισημαίνεται επίσης ότι το θέμα της διαχείρισης της τάξης απασχολεί ιδιαίτερα τους εκπαιδευτικούς στην ακριτική περιοχή του Κάτω Νευροκοπίου κατά την τρέχουσα σχολική χρονιά οι οποίοι μάλιστα παρατηρούν και αύξηση των προβλημάτων συμπεριφοράς των μαθητών τους σε σχέση με τα προηγούμενα χρόνια (βλέπε Πίνακα 5.9). Επιπλέον οι εκπαιδευτικοί αισθάνονται απογοήτευση που οδηγεί σταδιακά στην επαγγελματική εξουθένωση.

Παρόμοια αποτελέσματα αναφέρονται και σε άλλες έρευνες όπως αυτή των Richardson & Fallona, (2001). Οι συμπεριφορές αυτές δεν εμφανίζονται μόνο στα ελληνικά σχολεία αλλά και διεθνώς σχετίζονται με την απώλεια διδακτικού χρόνου και με την ένταση στις σχέσεις εκπαιδευτικών καθηγητών (Heward, 2000). Οι εκπαιδευτικοί σύμφωνα με έρευνες πιστεύουν ότι δεν διαθέτουν την ετοιμότητα να ανταποκριθούν με επιτυχία στο παιδαγωγικό και συμβουλευτικό τους έργο μέσα σε μία σύγχρονη σχολική τάξη (Κοσσυβάκη, 2001; Ξωχέλλης, 2002).

Η συγκεκριμένη έρευνα θα μπορούσε να γίνει και σε μεγαλύτερο πληθυσμό, όπως όλα τα σχολεία του Νομού Δράμας, για να διερευνηθούν οι απόψεις των καθηγητών για τη διαχείριση της τάξης και η συμπεριφορά των μαθητών στις αστικές περιοχές.

Θα μπορούσε επίσης να συμπληρωθεί η έρευνα και με τις απόψεις των καθηγητών σχετικά με την επιμόρφωσή τους σε αυτό το θέμα και τη στήριξη που χρειάζονται από το Υπουργείο Παιδείας και την εκπαιδευτική κοινότητα. Καθώς επίσης να πλαισιωθεί και με ερωτήσεις σχετικές με τη διαχείριση του άγχους και την επαγγελματική εξουθένωση των εκπαιδευτικών.

Βιβλιογραφικές Αναφορές

- Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2008). Μεθοδολογία εκπαιδευτικής έρευνας. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Farrington, D. P. (1993). Understanding and preventing bullying. *Crime and justice*, 17, 381-458.
- Glasser, W. (1999). *Choice theory: A new psychology of personal freedom*. New York, NY, US: HarperPerennial.

Gorard, S. & Taylor, C. (2004). *Combining methods in educational and social research*. London: Open University Press. Ανακτήθηκε από

<https://www.greek-language.gr/certification/research/lexicon/show.html?id=118>

Heward, W. (2000). *Exceptional Children: An Introduction to Special Education*. New Jersey: Prentice Hall.

Manning, M. L., & Bucher, K. T. (2013). *Classroom management: Models, applications, and cases*. Pearson.

Motta, F., & Tsergas, N. (2000). When things at school.....get aggressive. *Athens: Pedagogical Institute*.

Olweus, D. (2009). Understanding and researching bullying: Some critical issues. In *Handbook of bullying in schools* (pp. 19-44). Routledge.

Poulou*, M. (2005). The prevention of emotional and behavioural difficulties in schools: Teachers' suggestions. *Educational psychology in practice*, 21(1), 37-52.

Richardson, V. & Fallona, C. (2001). Classroom management as method and manner. *Journal of Curriculum Studies*, 33,705-728.

Schrumpf, F., Crawford, D. K., & Bodine, R. J. (1997). *Peer mediation: Conflict resolution in schools: Program guide*. Research Press.

Δημητρόπουλος, Ε. (2001). Εισαγωγή στην Μεθοδολογία της Επιστημονικής έρευνας. *Εκδόσεις Έλλην*.

Δρούλια, Γ. (2015). Αντιλήψεις εκπαιδευτικών δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης για τη συμπεριφορά των μαθητών στη σχολική τάξη και τις τεχνικές πρόληψης και τροποποίησης της διαταρακτικής συμπεριφοράς τους.

Ζηλιασκοπούλου, Δ. (2011). Περιοδικό «Exclusive Family» (Οκτώβριος 2011) της εφημερίδας «Αγγελιοφόρος». Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση:

<http://www.dziliaskopoulou.com/single-post/2011/02/10/%CE%95%CF%86%CE%B7%CE%B2%CE%B9%CE%BA%CE%AE-%CF%80%CE%B1%CF%81%CE%B1%CE%B2%CE%B1%CF%84%CE%B9%CE%BA%CF%8C%CF%84%CE%B7%CF%84%CE%B1>

Κοσσυβάκη, Φ. (2001). Διδασκαλία και μάθηση στη σημερινή σχολική πραγματικότητα: αντιλήψεις και σχολικές πρακτικές των εκπαιδευτικών.

Μπίκος, Κ. Γ., (2011). Κοινωνικές σχέσεις και Αλληλεπίδραση στη Σχολική Τάξη. *Θεσσαλονίκη: Ζυγός*.

Μπίκος, Κ. Γ., (2014). Η παιδαγωγική σχέση: αλληλεπίδραση και επικοινωνία μεταξύ εκπαιδευτικού και μαθητή. Απόκλιση και παραβατικότητα: Απόκλιση και

παραβατικότητα στη σχολική τάξη. Έκδοση: 1.0. Θεσσαλονίκη 2014. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση: <http://eclass.auth.gr/courses/OCRS157/>

- Ξωχέλλης, Π. (2002). Η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών σήμερα: διεθνής αναγκαιότητα-ελληνικές εξελίξεις και εμπειρίες. Στο 2ο διεθνές συνέδριο Η Παιδεία στην Αυγή του 21ου αιώνα, θέματα Συγκριτικής Παιδαγωγικής: Πάτρα.
- Νάσαινας Γ. (2008). Η προβληματική συμπεριφορά στη σχολική ζωή –προτάσεις αντιμετώπισης. 2ο ΠΕΚ Αθηνών, 2 & 3 Φεβρουάριου 2008.
- Ντολιοπούλου, Έ. (2015). Οι επιπτώσεις της φτώχειας γενικότερα και στα παιδιά ειδικότερα και πιθανοί τρόποι παρεμβάσεων για την πρόληψη και τη μείωσή της. Έρευνα στην Εκπαίδευση, 3, 97-123.
- Παναγάκος, Ι. (2016). Διαχείριση Προβλημάτων Συμπεριφοράς στη Σχολική Τάξη: Τεχνικές Πρόληψης και Τεχνικές Παρέμβασης. Πανελλήνιο Συνέδριο Επιστημών Εκπαίδευσης, 2014(2), 350-365.
- Παπαδημητρίου Γ., Φλώρου Γ., Αναστασιάδου Σ. (2001). Κλίμακες αξιολόγησης: η περίπτωση της κλίμακας Likert. Πρακτικά 14ου Πανελληνίου Συνεδρίου Στατιστικής, 81-88. Ανακτήθηκε 5 Ιανουαρίου 2018 από
- Πουρσανίδου, Ε. Ι. (2016). Προβλήματα συμπεριφοράς στην τάξη και παρέμβαση του δασκάλου. Έρευνα στην Εκπαίδευση, 5(1), 62-75.
- Ρέντζιος, Χ. (2014). Επιθετική συμπεριφορά σε παιδιά δημοτικού σχολείου.
- Τσίγκανου Ι. (2010). Οι Έφηβοι σε Κρίση. Εφηβεία: Νέες πραγματικότητες σε κοινωνίες που αλλάζουν, Συλλογικός Τόμος, Ιερά Αρχιεπισκοπή Αθηνών - Γραφείο Νεότητας, Αθήνα, 2010, σελ. 87-96.
- Χαλικιάς, Μ., Λάλου, Π., & Μανωλέσου, Α. (2015). Μεθοδολογία έρευνας και εισαγωγή στη Στατιστική Ανάλυση Δεδομένων με το IBM SPSS STATISTICS.
- Χρηστάκης, Κ. (2012). Το Παιδί και ο Έφηβος στην Οικογένεια και το Σχολείο. Αθήνα: Γρηγόρης.
- Ψαρρού, Μ.Κ. & Ζαφειρόπουλος, Κ. (2001). Τεχνικές δειγματοληψίας (Μέρος Γ', Κεφ. 2). Επιστημονική έρευνα: θεωρία και εφαρμογές στις κοινωνικές επιστήμες. Αθήνα: Τυπωθήτω.